PŘEMOSTĚNÍ

FESTIVALOVÝ ZPRAVODAJ

2025

1

Editorial

Přijel jsem do Mostu ve středu docela brzy. Nemám tedy na naši báječnou redakční kolegyni Lucii, která ze Slovenska přijela už o den dřív, ale i tak jsem byl prý skoro první. (Teda aspoň říkala Bára, možná mi chtěla udělat radost. Udělala.) Mám to tu rád, mám rád cestu vlakem skrz Středohoří, mám rád atmosféru v ZUŠce těsně předtím, než se začnou dít věci, a samozřejmě mám hrozně rád všechny lidi z festivalu.

A taky mám rád Most – a jak jsem se tak byl projít (teda popravdě jsem zamířil do obchodu pro šňůrky na kliče, protože na ty každý rok zapomenu a tady jsou setsakra potřeba), zahlédl jsem u jednoho paneláku, jak si vítr hraje s odhozeným igelitovým sáčkem, honí ho pořád dokola, ale pořád na jednom místě. Pěknou chvilku jsem to jen tak pozoroval, říkal si, že si musím zase jednou po letech pustit Mendesovu Americkou krásu, kde přesně tenhle výjev hraje zásadní roli… Pak mě napadlo, že možná lepší než se dojímat nad poezií všedního dne bude ten sáček sebrat a vyhodit. Sotva jsem k němu vykročil, vítr se stočil jinam a sáček uletěl. Ekologicky jsem selhal, tak ten sáček aspoň pomyslně recykluju pro potřeby úvodníku.

Jak víme už od Aristotela, měkčené polyvinylchloridy se nejlépe recyklují v banální metafory. Letošní PřeMostění je poslední – tak si ho koukejme užít, než uletí. Budeme se snažit, aby vám k tomu byl prospěšný i náš zpravodaj – jeho stránky jsou samo sebou vám všem otevřené, pište nám, mluvte s námi, říkejte nám, co děláme dobře nebo špatně nebo moc nebo málo nebo vůbec nebo co bychom vůbec dělat neměli. Budeme (téměř) takoví, jaké si nás uděláte.

Poslední má v neděli zhasnout – do té doby to ale ještě hleďme pořádně rozsvítit vším tím, co k PřeMostění za ta léta patří, dobrým divadlem, plodnými debatami, zkoušením, objevováním, snad i nějakým decentním večírkováním… Já budu koukat kolem, jestli se mi přeci jen nepovede chytit ten sáček. O co se budete snažit vy, to je na vás – ale mám radost, že se při tom můžeme všichni potkávat.

Michal Zahálka

Možnosti aktivismu

Jednu věc prokázal středeční program PřeMostění zcela jednoznačně: festival rozhodně nechodí kolem horkých kaší. Všechny tři včerejší programové body se věnovaly nesporně velkým tématům, všechny tři nalezly rozmanité, ale zejména mladé a vnímavé publikum; radost být u toho. Vynikajícím výkopem byla odpolední diskuse věnovaná současné situaci Ukrajiny, ale především možnostem občanského aktivismu, s aktivistkou Julií Levkovou a humanitárním pracovníkem Richardem Křesinou.

Článků, v nichž se budeme snažit zprostředkovávat názory jiných lidí prostřednictvím zkreslených zápisů z diskusí, si v následujících číslech laskavé čtenářstvo ještě vrchovatě užije u debat o divadle – tady si to i vzhledem k výbušnému tématu odpustím. Pro ty, kdo nebyli, snad jen k tématům: řeč byla mimo jiné o tom, jak nejlépe pomáhat, proč je nejsmysluplnější nakupovat potravinovou pomoc přímo na Ukrajině, jak zaujmout ve veřejném prostoru, jak komunikovat s médii, a taky (za tohle téma děkuju svým redakčním kolegům Vojtovi a Divišovi) jestli je snazší angažovat se v české společnosti ve prospěch Ukrajiny oproti Palestině. Bylo to chytré, nebylo to nutně jenom jednohlasné – a bylo o čem dumat.

Děkuju za to – a přidávám pár užitečných odkazů, kde můžete třeba přispět anebo se inspirovat, jak jinak pomoct a kde třeba nenakupovat.

Michal Zahálka

Koridor UA: **www.koridorua.cz**

Hlas Ukrajiny na IG: **https://www.instagram.com/hlas.ukrajiny**

Aplikaci PushToLeave najdete v jablečných i androidích aplikačních obchodech.

… a festival je odrozen

Letošní festivalový ročník otevírá inscenace, která již před začátkem ve foyer diváka zaskočí těhotenským testem, jako život sám. Vyplnění onoho dotazníku nás následně, již jakožto těhotné matky, rozdělil do tří skupin na základě našich těhotenských preferencí. Každé skupině byl skrze předměty, jako například použitý těhotenský test, přednesen krátký osobní příběh jedné z hereček, týkající se daného tématu.

Následně již vstupujeme do sálu za zpěvu italské písně, která navazuje na jeden z příběhů o nepovedeném početí. Pódium se poté promění v komfortní prostředí debatního kroužku. Matky se svěřují a rozvíjejí příběhy a historky, které byly již dříve načaty. Vše je doplňováno občasnými dramatickými výstupy a opakovanou návštěvou jakési porodní pomocnice, která svými uklidňujícími slovy paradoxně vzbuzuje v téměř rodícím divákovi neúprosný nátlak.

Toto odcizené a zinstitucionalizované prostředí ironicky podtrhuje čupací kyblík zakrývající tváře daných pracovnic. Bod zlomu přichází ve chvíli, kdy se rodič/divák dozví, že celou dobu nerodil on sám, nýbrž se rodila samotná inscenace. On je následně pokárán za nedostatečné uvolnění a je mu nabídnut císařský řez – bezbolestné ukončení tyjátru bez zbytečně přehnaného klimaxu.

Vystrašený, ale přesto odvážný divák zůstává dobrovolně v hledišti a hrůza přirozeného porodu, kterou mu instituce vylíčila, se ve skutečnosti promění v odlehčenou, veselou hudební show.

Z představení neodcházím s poporodní depresí, nýbrž na odlehčené notě. Inscenace zároveň ale otevírá důležitá témata, nejen pro ženy, a validuje různé, často stigmatizované přístupy.

Diviš Novák

Bylo jasné, že se musíme potkat

Kateřinu Bílkovou, Lenku Hulákovou a Hanu Malaníkovou jsem odchytil v zákulisí těsně po skončení představení – a jelikož jsou na sebe i v životě podobně napojené jako na jevišti, vznikla pro účely rozhovoru nahrávka, která po přepsání působí až nečekaně fragmentárně. Z krátkého rozhovoru je tak ještě kratší fragment, ovšem s Hankou se budeme vídat i v příštích dnech, tak se můžeme po libosti doptat individuálně.

Vy tu inscenaci hrajete už pár let…

Soubor: Šest.

… a ty děti, o kterých je, jsou ještě o něco starší, tak se nabízí otázka: viděly to?

Soubor: Ty nejstarší to viděly. A hlavně byly na zkouškách: my jsme na devadesát procent zkoušek měly šest dětí a psa. Jedno dítě* jednou namalovalo takový slavný obrázek, kde je velká svítící píča a my tři. Snad je to nebude v dospělosti traumatizovat.

Jak se stalo, že jste se vy tři daly dohromady?

Soubor: To je díky Lence, tak mluv, Lenko, ty.

Lenka: Dělaly jsme spolu můj školní projekt, Trenažér života – to bylo v době, když jsme každá měla první dítě, a já jsem zjistila, že jsme je měly v rozmezí dvou měsíců. Tam to bylo o vztahu dětí, rodičů a prarodičů. Takže když jsme potom měly druhé děti, bylo jasné, že se musíme potkat znovu.

Michal Zahálka

** Pozn. red.: Anonymizováno.*

O *pole*rizaci našich vztahů

Na půl cesty mezi Nitrou a Novými Zámky se nachází malá obec Jatov, někdejší *velkostatek*, v které dnes žije 700 obyvatel. Někdy v době, kdy na tomto území dozuřila tzv. Malá válka, ve které si Maďarsko bezprecedentní agresí anektovalo tuto jihozápadní část Slovenska, se právě zde narodil a dodnes žije dědeček režiséra, dramaturga a performera Karola Fily. Dělí je od sebe nejen přesně šedesát let, ale také několik režimů, dělí je životní profese (divadelník vs. *agronom*), dělí je životní zkušenosti a dělí je především náhled na politickou budoucnost jejich *země* a potažmo světa.

A právě tyhle *brázdy* se Filo pokusil ve svém audiovizuálním projektu kombinovaném s živou performancí prozkoumat. Při desítkách návštěv u prarodičů mezi říjnem 2023 a březnem 2024 nasbíral více než 50 hodin audio i video materiálu a sepisoval své úvahy, zážitky a komentáře ve formě deníku. Společně s početným dramaturgickým týmem pak z této dokumentární *žatvy* sestavili padesátiminutový experimentální mnohočetný portrét, v kterém se mimo zmíněného dědečka objevuje sám Filo, jeho babička a jeho otec, dědečkův syn.

Co se zpočátku jeví jako citlivý portrét nemocného důchodce zkoumaného (nepříliš) zvídavým vnukem, se poměrně rychle zlomí v nepříjemné zjištění, že máme co do činění se zástupcem „starých dobrých časů“. Ostatně k tomu odkazuje i název celého projektu, Dobre už bolo. Dozvíme se tak, vlastně aniž bychom chtěli, co vše špatné vidí protagonista na současném liberálním světě a co všechno bylo lepší dříve, jaké jsou jeho aktuální politické názory a volební preference. A zde je dle mého soudu i úskalí celého projektu: vnuk Filo zkoumá svého dědu Fila snad až příliš opatrně, jako by se bál, že interakcí s ním se podobně jako kvantová superpozice zhroutí. Neklade mu ve vyprávění žádné překážky, nekonfrontuje ho nepříjemnými otázkami, nic mu ze svého světa nepodsouvá, ale ani nevysvětluje; umělcovy podněty jsou subtilní, spíše jako by se snažily odvést tok myšlenek a řeči jinam, na nějakou nekonfliktní *půdu*. Jeho deníkové úvahy (a díky dokumentárnímu charakteru projektu se můžeme domnívat, že jsou to úvahy reálné) jsou ale ve skutečnosti dramatické a podobně výbušné: sprosté, radikální a někdy částečně i neetické. Setkáváme se tak vlastně s dvěma póly téže *meze*. Ani jeden toho druhého o ničem nepřesvědčuje, oba si prostě jen myslí svoje.

Filo sám celých padesát minut soustředěně před projekční plochou staví obilné klasy do úhledných řádků, aby ve finále doprostřed tohoto políčka ulehl a vyslechl si spolu s námi děsivou pointu celého příběhu. A tenhle tichý závěrečný obraz mi nabídl pro naši budoucnost nelichotivý výklad: *holýma rukama kombajn nezastavíš, musíš prostě vydržet, až odejde do šrotu*. Jenže je tomu opravdu tak?

Ivo Kristián Kubák

Karol Filo

„Mám pocit, že ľudia si pri predstavení reflektujú vlastné vzťahy.“

Prečo si sa rozhodol venovať tematike vzťahu so starým rodičom?

Prvý impulz bol primárne to, že sme mali s dedom rôzne názorové konflikty, ktoré vo mne vyvolávali rôzne silné emócie a skrz toho, že mi bolo aj v detstve predkladané to, ako má vyzerať obraz vzťahu k starým ľuďom. Vzťah dedka a vnuka. A na základe toho, aký som s ním mal ja reálny vzťah, tak mi to do toho nezapadalo. Prišlo mi to paradoxné a zaujímavé, a zároveň som cítil urgenciu sa tomu venovať, nakoľko som nevnímal, že by sa tejto téme už niekto venoval. Stalo sa to pre mňa veľmi osobnou témou, ktorú som sám v sebe potreboval preskúmať. Potreboval som zistiť, či s tým viem niečo zmeniť. V určitom uhle pohľadu som sa snažil zistiť, ako môže fungovať dialóg spoločnosti na merítku jedného vzťahu. A prišlo mi to dôležité, aj keď som videl to, ako sa polarizuje slovenská spoločnosť. Chcel som tento problém preskúmať na vzťahu s mojím dedom.

Čo ťa najviac prekvapilo pri spoznávaní vášho vzťahu?

Prekvapilo ma to, ako veľmi sme si v konečnom výsledku cudzí. Ako v momentoch, keď hovoril o mojom otcovi. Tiež ma prekvapilo, keď som sa ho na začiatku predstavenia pýtal, aké má na mňa spomienky – a vlastne ich na mňa nemá. Pre mňa bol vzťah s ním podstatný, ale pre neho až tak nie, nakoľko som jedno z mnohých vnúčat. Celkovo ma pravidelne prekvapovali jeho názory.

Aká bola spätná väzba od divákov a tvojho okolia?

Ľudia, ktorí za mnou prídu po predstavení, majú vo väčšine rovnakú skúsenosť. Mám pocit, že nie je ani rozdiel, či sú to ľudia z mojej generácie alebo z inej, ale každý z nich má vo svojom okolí podobnú osobu. A často je to práve niekto blízky. Stretol som sa aj s tým, že jedna baba išla hneď po predstavení zavolať svojej babke so slovami, že ju ľúbi. Videla, že niektorí ľudia to majú takto a ona by mala byť vďačná za to, aká je. Mám pocit, že ľudia si pri predstavení reflektujú vlastné vzťahy.

Počas predstavenia celý čas staviaš na javisku pole. Má pre teba nejakú konkrétnu symboliku?

Nemám rád symboly, ale niektorí v tom vidia stavanie hranice medzi mnou a dedom, ktorá sa postupne zväčšuje. Iní zas, že si staviam hrob. Otázka znie, či umiera mladý človek, vzťah medzi nami dvomi alebo je to pohreb mojej budúcnosti. V podstate je to práca, ktorú celé predstavenie robím, vkladám do nej námahu, no v konečnom výsledku nemá zmysel. Možno ako vo vzťahu. Samotný nápad vznikol tak, že som hľadal materiál, cez ktorý by som sa s ním mohol prepojiť. Dedo bol celý život poľnohospodár. Skrz tento akt sa k nemu snažím dostať bližšie.

Predstavenie má názov Dobre už bolo, môžeme si to predstaviť ako slová tvojho deda?

Je to fráza, ktorú som od deda často počúval. Prišla mi ako zaklínadlo, ktorým človek predurčuje budúcnosť svojich detí a vnúčat a ktorým zaklína budúcnosť. Nedáva vlastne žiadnu nádej a zostáva v nejakej apatii. Kedy už vlastne tak ako volí, tak ako koná v živote, tak koná z nejakej zotrvačnosti, pretože dobre už bolo a už nebude. Takže už nemá zmysel a nemá vieru, že keď bude voliť niekoho iného, tak sa niečo zmení k lepšiemu.

Aké sú prvé tri slová, ktoré sa ti spájajú s predstavením?

Triedna vojna, premyslenie socializmu a poľnohospodárstvo.

Lucia Bihariová

O letošní Zpravodaj pečují...

Lucia Bihariová je študentka SOŠ pedagogickej v Turčianskych Tepliciach na Slovensku, kde pôsobí ako šéfredaktorka stredoškolského časopisu Paidagogos. Má rada divadlo a umenie, a preto prišla na divadelný festival do Mostu. Medzi jej záľuby patrí aj pohyb ako napríklad beh, kvôli ktorému musí z Mostu odbehnúť o dva dni skôr na polmaratón. Okrem školy sa vo voľnom čase venuje divadlu, písaniu článkov, umeleckému prednesu, športu či svojmu okoliu. Na PřeMostění prišla získať nové skúsenosti, užiť si atmosféru divadla a spoznať nových ľudí. No je tu aj kvôli niečomu inému... V rámci programu DofE zlatej úrovne si v Moste plní rezidenčný projekt!

Milan Hábl je mostecký rodák a odchovanec amatérského divadla, který v současné době studuje divadelní vědu na Masarykově univerzitě. Dále působí jako lektor, badatel a wikirezident v brněnském HaDivadle, redaktor studentského časopisu KriTh a technická podpora/editor podcastu BeDSB ve spolupráci s Divadelním světem Brno. Ve volných chvílích se věnuje boulderingu, četbě a tvorbě krátkých hororových povídek, trapnohumoru a v neposlední řadě praktikuje nadměrné požívání kávových nápojů. Má rád zelenou barvu a absurdní dramatiku.

Ivo Kristián Kubák je absolvent oboru režie činoherního divadla na katedře činoherního divadla a oboru teorie a kritika na katedře teorie a kritiky, obojí na DAMU; studijní hattrick aktuálně zakončuje na stejné fakultě jako doktorand nedávno zaniklého oboru alternativní a loutková tvorba a její teorie. V Mostě je skoro tajně, protože by měl sedět doma a dopisovat disertaci o imerzivním divadle a médiích, případně se ve čtvrtek věnovat pravidelné výuce studentstva na KČD. Je spoluzakladatel nezávislého divadelního souboru Tygr v tísni a nezávislé ostrovní scény Divadlo VILA Štvanice, pracoval v Českém rozhlase a jako kreativní producent v České televizi. Ve své režijní práci a výzkumu se zabývá divadlem a performance v netradičních formách a netradičních prostorech, ale také antickým dramatem a jeho plenérovým uváděním.

Vojta Líba svůj druhý a poslední (?) ročník PřeMostění má opět v gesci grafické zpracování a sazbu festivalového zpravodaje. Mimo vytoužený skoro-týden v Mostu studuje výtvarnou výchovu na UPOL, organizuje se v DIY/DIT kolektivu HLUBINA a hraje v kapelách Bunkerer a Helga Herzog. Vyrábí baterie plakátů a digitální grafiky a momentálně se cítí inspirovánx mladšími lidmi na festivalu a koncertem Wolf Eyes.

Diviš Novák Do redakce jsem se dostal vlastně tak trochu omylem, nabídku jsem ale s nadšením přijal. Letmo inhaluji celou škálu umělecké tvorby, osobně však tvořím převážně na prknech, či jiných Divadlu příhodných prostředích. Opírám se zejména o autorské inscenace/performance. Vše naprosto amatérsky nefiltrovaně a upřímně, ostatně ve stejném duchu, ve kterém bych chtěl přispívat právě sem.

Kateřina Prášilová studovala estetiku a bohemistiku na FF MU a metodou jeden krok vpřed, dva zpátky se pokouší studium dokončit na FF UK. Formující pro ni byla léta strávená v dramaťáku ZUŠ F. A. Šporka v Jaroměři, na která se snaží navazovat v rámci spolku Kolegium hraběte Šporka, jenž se momentálně umělecky omezuje na žánr hurá akce a svou činnost soustředí zejména na organizaci multižánrového festivalu Jařinec. V současnosti pracuje jako redaktorka Činohry Národního divadla – a to doslova, takže do Mostu dorazí až v pátek a do té doby jistí jazykovou redakci na dálku. Má ráda pejsky a písmenka.

Michal Zahálka je překladatel, redaktor, teatrolog a dramaturg. Vystudoval divadelní vědu na FF UK, na poměrně stará kolena dokončuje doktorské studium na Ústavu translatologie téže fakulty a v Mostě je skoro tajně, protože by měl sedět doma a dopisovat disertaci o dějinách českých překladů francouzského veršovaného dramatu. Překládá z francouzštiny a angličtiny, vedle divadelních her taky prózu (zvlášť hrdý je na román Leïly Slimani Koukejte, jak tančíme), poezii (třeba v aktuálním čísle Plavu má pět básní irské básnířky Medbh McGuckian) nebo komiksy (před pár týdny vyšel v jeho překladu první díl francouzské humoristické ságy pro nihilistické feminist*ky od deseti let Vostrá Adéla). Je dramaturgem Mezinárodního festivalu Divadlo Plzeň, pracuje jako redaktor knížek v Institutu umění – Divadelním ústavu.

K + Z + L

Tři králové noční sazby

ČTVRTEK 3. 4.

09:00 – 13:00 Semináře / Prostory ZUŠ

14:00 – 14:45 Poslední setkání (DS STOPA) / Velký sál

15:30 – 16:05 Bludy (Marmeláda) / Velký sál – off program

16:15 – 17:15 Diskuse (DS STOPA, Marmeláda) / Nauka

17:30 – 18:15 NIC (Děti v ohni) / Velký sál

18:45 – 19:20 Theatrum Utrum (m^3) / Velký sál

20:30 – 21:10 Izba (Štefan Foltán) – inspirativní představení / Divadlo rozmanitostí

21:30 – 22:30 Diskuse (Děti v ohni, m^3) / Nauka

most Akce probíhá pod záštitou Statutárního města Most
ústecký kraj
MINISTERSTVO KULTURY · PŘEMOSTĚNÍ · DIVADLO ROZMANITOSTÍ · most creative space · BENEDIKT · divadlo ODEVSAD · Dauphin · ON LEMON · BAOBAB

ZPRAVODAJ PŘEMOSTĚNÍ 2025. Redakce: Lucia Bihariová, Milan Hábl, Ivo Kristián Kubák, Diviš Novák, Kateřina Prášilová (toho času distančně), Michal Zahálka (šéfredaktor). Grafika a sazba: Vojtěch Líba. Foto: Monika Drábková, Bára Gréeová.
Jazykovou redakcí prošlo v rámci možností. Kontakt na redakci: michal.zahalka@gmail.com.